

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 641/2014-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. februára 2015 senáte zloženom z predsedu Lubomíra Dobríka a zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED], obaja bytom [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, advokátska kancelária, L. Novomeského 25, Pezinok, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 223/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 223/2009 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 223/2009 konal bez zbytočných prieťahov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] finančné zadosťučinenie n e p r i z n á v a .

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 300,16 € (slovom tristo eur a šesťnásť centov) na účet advokátky JUDr. Emílie Korčekovej, advokátska kancelária, L. Novomeského 25, Pezinok, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 641/2014-16 zo 4. novembra 2014 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obaja bytom [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 223/2009.

Z obsahu predloženej sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovatelia sú účastníkmi konania na strane žalobcu, v ktorom sa na základe žaloby podanej okresnému súdu 30. novembra 2009 domáhajú voči žalovanému náhrady škody podľa príslušných ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone

verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), a to z titulu nesprávneho úradného postupu orgánu verejnej moci.

Sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že *„sú obeťami prietahov a krajne nesúrodého a neefektívneho konania ad hoc úkonov porušovateľa s výraznými časovými odstupmi v kompenzačnom konaní“*.

Prezentujúc chronologický prehľad úkonov konania okresného súdu sťažovatelia argumentujú, že *„neefektívne konanie porušovateľa vnímajú sťažovatelia ako odmietnutie spravodlivosti súdneho konania“*.

Sťažovatelia uvádzajú, že si ochranu svojich práv uplatnili aj prostredníctvom sťažnosti na prieťahy v konaní adresovanej predsedníčke okresného súdu, ktorá ju posúdila ako dôvodnú.

Sťažovatelia na základe uvedeného v závere sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd v ich veci rozhodol nálezom, v ktorom by vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 223/2009, prikázal okresnému súdu konať vo veci sťažovateľov bez zbytočných prieťahov a priznal sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 700 €, a to každému z nich, ako aj trovy právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojej predsedníčky, ktorej stanovisko doručené ústavnému súdu 19. januára 2015 obsahovalo podrobný chronologický prehľad úkonov konania a konštatovanie skutkovej náročnosti prejednávanej veci. Podľa vyjadrenia predsedníčky okresného súdu predstavovali základnú prekážku brániacu plynulému prejednaniu veci, komplikácie súvisiace s obstaraním relevantných spisov z iných súdnych konaní, keď sa v priebehu konania podarilo tieto spisy pre aktuálny termín pojednávania zabezpečiť, avšak dotknuté pojednávanie bolo z dôvodu neprítomnosti sťažovateľov odročené. Okresný súd vo

svojom stanovisku poukázal na ďalšie okolnosti majúce podľa jeho názoru negatívny dopad na plynulosť konania vo veci sťažovateľov, a to na opakovanú neúčast sťažovateľov na určených termínoch pojednávania (16. mája 2011, 26. septembra 2011, 14. mája 2014 a 20. októbra 2014), na nepredloženie navrhnutých listinných dôkazov zo strany sťažovateľov a na „objektívnu nemožnosť súdu zabezpečiť dôkazy, ktorých vykonania sa domáhali navrhovatelia, pričom bolo v možnostiach navrhovateľov zabezpečiť si kópie súdnych spisov resp. ich rozhodujúcich častí“.

V liste predsedníčka okresného súdu zároveň vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

V podaní doručenom ústavnému súdu 2. februára 2015 vyjadrili súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovatelia.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd po preskúmaní obsahu sťažnosti a súvisiaceho súdneho spisu dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

Sťažovatelia podali okresnému súdu 30. novembra 2009 návrh na náhradu škody v zmysle ustanovení § 17 ods. 1 a 2 zákona č. 514/2003 Z. z.

Sťažovatelia požiadali o odročenie termínu pojednávania určeného na 16. máj 2011 z „dôležitých pracovných dôvodov“. Okresný súd pojednávanie vykonané 16. mája 2011 z dôvodu neprítomnosti sťažovateľov odročil na 26. september 2011.

Okresný súd uskutočnil 26. september 2011 pojednávanie, ktoré bolo pre neúčast odporcu odročené na 12. marec 2012. V priebehu januára 2012 okresný súd žiadal kompetentné subjekty o predloženie súvisiacich spisov. Následne 12. marca 2012 okresný súd uskutočnil pojednávanie.

V priebehu augusta 2012 okresný súd žiadal kompetentné subjekty o zaslanie súvisiacich spisov, výzvu opakoval v priebehu januára 2013, ako aj v priebehu apríla, augusta, septembra, októbra, novembra a decembra 2013 a v priebehu apríla a mája 2014.

Okresný súd vykonal 14. mája 2014 pojednávanie, kde bolo konštatované, že sa mu podarilo získať dva relevantné spisy, do jedného nahliadol a štvrtý spis mu nebol zaslaný. Na pojednávanie sa nedostavili sťažovatelia (doručenie mali vykázané uložením na pošte) Pojednávanie bolo odročené na 20. október 2014.

Sťažovateľ 30. septembra 2014 ospravedlnil svoju neúčasť na určenom termíne pojednávania (20. október 2014) a požiadal o jeho odročenie, pričom okresný súd jeho žiadosti vyhovel a určil nový termín pojednávania na 23. marec 2014.

V čase rozhodovanie ústavného súdu nebola vec sťažovateľov meritórne skončená.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Sťažovatelia zároveň namietajú porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Otázku existencie zbytočných prieťahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľov preskúmal z hľadiska charakteru prerokúvanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť (1), ďalej správanie sťažovateľov v priebehu konania (2) a napokon aj postup konajúceho súdu (3).

1. Predmetom posudzovaného konania je sťažovateľmi uplatnený nárok na náhradu škody podľa príslušných ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z., a to z titulu nesprávneho úradného postupu orgánu verejnej moci. Z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil, že posudzovaná vec vykazuje vzhľadom na charakter sťažovateľmi namietaného nesprávneho úradného postupu určitý stupeň skutkovej zložitosti veci (postup súdneho exekútora pri dražbe nehnuteľností osobitného charakteru – kultúrnej pamiatky na základe znaleckého posudku). Na druhej strane však treba povedať, že uvedený aspekt konania sa v doterajšom postupe okresného súdu nemal ani možnosť prejaviť, keďže okresný súd k vlastnému meritórnemu prejednávaníu veci dosiaľ nepristúpil, keďže sa obmedzil skôr na úkony technického charakteru, ako bolo zabezpečenie súvisiacich súdnych spisov.

2. V rámci hodnotenia prípadných zbytočných prieťahov v súdnom konaní z hľadiska druhého kritéria zistil ústavný súd určité okolnosti signalizujúce podiel sťažovateľov ako jeho účastníkov na narušení plynulosti konania, čo ústavný súd zohľadnil v rámci rozhodovania o sťažovateľmi predostretej žiadosti o priznanie finančného zadostučinenia. Ústavný súd ma v tomto smere na mysli viaceré neúčasti sťažovateľov na určených termínoch pojednávania, a to v uvedených prípadoch: odročenie pojednávania konaného 16. mája 2011 z dôvodu neúčasti sťažovateľov vágne odôvodnenej „*dôležitými pracovnými dôvodmi*“; odročenie pojednávania konaného 14. mája 2014 z dôvodu neprítomnosti

sťažovateľov, ktorí si neprevzali riadne doručované predvolania uložené z tohto dôvodu u poštového doručovateľa a odročenie pojednávania určeného na 20. október 2014 na základe vlastnej žiadosti sťažovateľa.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v posudzovanom konaní.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, pre ktoré sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Ústavný súd konštatuje, že okrem správania sťažovateľov ako účastníkov konania okolnosťami, ktoré narušili plynulosť konania vo veci sťažovateľov, boli jednak pasivita okresného súdu prejavujúca sa jeho nečinnosťou v zistenom období, ako aj jeho neefektívna činnosť majúca negatívny dopad na plynulosť posudzovaného konania.

Pasivitu okresného súdu prejavujúcu sa nečinnosťou bez existencie zákonnej prekážky v rozsahu približne štyroch mesiacov zistil ústavný súd v období od 26. septembra 2011, keď vykonal okresný súd vo veci sťažovateľa pojednávanie, do 12. marca 2012, keď okresný súd s neprimeraným časovým odstupom piatich mesiacov vykonal v prejednávanej veci ďalšie pojednávanie.

Ústavný súd konštatuje, že druhým, a to relevantnejším faktorom negatívne sa premietajúcim v postupe konania bol neefektívny postup okresného súdu pri obstaraní súvisiacich spisových materiálov potrebných pre účely vedeného konania. Ústavný súd sa na tomto mieste zásadne nestotožňuje s pokusom okresného súdu, zbaviť sa zodpovednosti za plynulosť konania formálnym poukázaním na povinnosť účastníkov konania znášať

v civilnom konaní dôkazné bremeno. Ústavný súd je toho názoru, že technické problémy, ktoré pri obstarávaní predmetných súvisiacich spisov okresnému súdu vznikli, bolo možné riešiť okresnému súdu dostupným a zároveň efektívnym spôsobom. K nazretiu do predmetných spisov a k obstaraniu potrebných kópii bolo potrebné sťažovateľov ako účastníkov konania výslovne inštruovať, prípadne realizovať toto nazretie prostredníctvom povereného zamestnanca okresného súdu, čo bola možnosť praktická, keďže išlo o spisový materiál všeobecných súdov nachádzajúcich sa v sídle okresného súdu.

Uvedené ústavným súdom prezentované skutočnosti signalizujú porušenie požiadaviek vyplývajúcich z čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj ústavnú neakceptovateľnosť postupu okresného súdu vo vzťahu k základnému právu sťažovateľov zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľov boli porušené (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj porušenie ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu pred okresným súdom meritórne skončené, ústavný súd vo svojom náleze formuloval príkaz adresovaný okresnému súdu konať vo veci sťažovateľov bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 4 700 € pre každého odôvodnili sťažovatelia pretrvávajúcim stavom neistoty a bezmocnosti.

Ústavný súd pri rozhodovaní otázky priznania primeraného finančného zadosťučinenia aplikoval zásadu spravodlivosti, zohľadnil konkrétne okolnosti prípadu a zároveň sa riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou. V uvedenom smere ako relevantné zohľadnil ústavný súd viaceré skutočnosti, a síce že v prípade posudzovaného konania nejde o extrémne neprimeranú doterajšiu dĺžku konania, konanie vykazuje jedno obdobie nečinnosti okresného súdu a ústavný súd identifikoval aj vlastný podiel sťažovateľov na zbytočnom predĺžení konania, pričom osobitne prihliadol na ich opakovanú neúčasť na pojednávaniach a nepreberanie riadne doručovaných predvolaní okresným súdom. Vzhľadom na uvedené považuje ústavný súd konštatovanie porušenia označeného základného práva sťažovateľov zaručeného ústavou a ich práva zaručeného dohovorom, tak ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu, za dostatočné, a preto sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie nepriznal (bod 3 výroku nálezu).

Sťažovatelia žiadali aj o priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom.

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013. Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

Podľa vyhlášky prislúcha ako základná tarifa podľa § 11 ods. 3 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 804 € pre úkony v roku 2014), čo

predstavuje za jeden úkon v roku 2013 odmenu v sume 134 €. Režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje 8,04 € za každý úkon právnej pomoci.

Vychádzajúc z uvedeného za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 pre dve osoby patrí odmena v sume 4 x 67 €, k tomu tiež 4 x režijný paušál v sume 8,04 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľom náhradu trov konania v celkovej sume 300,16 €

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. februára 2015